

Elements arquitectònics de cal Companyó

Guardiola de Berguedà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: A l'interior de Cal Companyó.
Emplaçament: Ctra B-402 de Guardiola a la Pobla. Pk 2'5 hi ha un trencall a l'esquerra que hi arriba
Alçada: 878,6

Coordenades:

Latitud: 42.24397
Longitud: 1.8968
UTM Est (X): 408985
UTM Nord (Y): 4677454

Classificació

Número de fitxa: 08099-29
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Element arquitectònic
Estil / època: Romànic Gòtic
Segle: XI-XIV
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Alguns arcs han desaparegut.
Protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat: Privada
Titular: 08098A00600033
Fitxes associades:
[Cal Companyó](#)
Autoria de la fitxa: Pere Cascante i Torrella
Data de registre de la fitxa: dv., 03/03/2017 - 01:00

Descripció

La planta baixa de la casa de Cal Companyó conserva els vestigis d'una construcció quadrada que es correspon amb les restes d'una sala o domus d'època alt medieval. Es tracta d'una construcció realitzada amb un aparell regular de carreus de pedra, units amb argamassa de calç i disposats en filades regulars alternades per filades de "opus spicatum". A la part més baixa es visualitzen en cadascuna de les façanes una sèrie de 5 espitlleres de tipus defensiu. Les cantonades són en pedra picada ben treballada. La porta situada a la façana de migdia està composta per una obertura coronada per un arc adovellat amb les dovelles de pedra picada i esplandit interior amb llinda de fusta. Encara es conserven els encaixos de les antigues portes o "pollegueres". El marxapeu és de dues pedres ben treballades i el paviment està fet amb còdols de riu col·locats de cantó. L'interior d'aquest àmbit es divideix en dues naus paral·leles separades per arcs en ogiva i també rebaixats. Cadascuna de les naus està distribuïda en tres crugies separades per arcs de pedra apuntats amb fàbrica de pedra que s'adossen a les parets est oest de la "domus". La comunicació amb les diferents naus es practica mitjançant uns arcs rebaixats menors, també de pedra que s'obren entre crugia i crugia. Els arcs apuntats sostenen un sostre de bigues de fusta i s'orienten de l'est cap oest. La planta superior, està molt reformada llevat d'algunes parts baixes que són amb aparell de tàpia. La resta de paraments serien de l'època moderna. Des de l'exterior es poden observar les façanes nord i oest, mentre que la sud i la est s'ha d'accedir des de l'interior de l'immoble.

Observacions:

L'aparell en espina de peix també és localitzat en algun altre mas de Brocà com ara el de Clarà i en moltes esglésies i fortificacions medievals; té una cronologia de mitjans del segle X i XI. Aquest fet posa en èmfasi l'antigor i importància de l'edifici. Pel que fa a la disposició interna d'arcs en ogiva que sostenen els sostres d'embigat i l'alternança i comunicació amb arcs rebaixats, una solució que s'utilitza en època del gòtic i s'empra per a la cobertura de grans sales d'àmbits civils. A tall d'exemple moltes de les sales nobles de castells, palaus, masies i altres edificis d'ús civil com és el cas de Llotges o adoberies es cobreixen amb aquest tipus de sistema. La presència d'arcs apuntats permet cobrir grans àmbits i generar espais diàfans que permetin la comunicació i la circulació interna sense gaires obstacles, tota vegada que actuen com a contraforts interiors. Com a paral·lels a cases fortes amb espitlleres caldria citar el mas la Sala de Castellnou del Bages, o el mas de Vilalta de Sant Mateu de Bages.

Història

Les cases de la vall de Brocà "vallis Huchrenanesis" o "Bucarannesis" apareixen esmentades des de molt antic i sobretot en l'acta de consagració del monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Amb tot i segons Salrach, la vall de Brocà va ser ocupada per agricultors als segles VIII i IX, molt abans de l'acta de consagració de Sant Llorenç prop Bagà. Les referències documentals més antigues de Brocà les coneixem a través de la documentació que va vinculada a la vila de Bagà, i en que al 893 i 894 s'esmenta la venda d'un suburbi de Brocà dins el terme de la vila de Bagà. Entenem que la vila de Bagà no era més que un alou dependent del mateix Brocà. Posteriorment i cap al el 1005, 1006 i 1018 trobem noves dades que ens serveixen per interpretar que Brocà, si bé va quedar integrat en els béns de Sant Llorenç, en principi tenia almenys dos nuclis agregats que foren Bagà i Vilella, emplaçat segurament a escassos metres del primer. Els documents de l'any 1005 i 1006 ens confirmen que a Vilella hi havia varies cases, un orri, una cort amb altres terres entre les quals afrontava amb el camí ral i també amb la vila de Bagà. Una vegada constituïda la baronia de Pinós i la carta de franqueses de la vila de Bagà, la documentació de l'arxiu de Bagà i recopilada per Mn. Serra i Vilaró en la seva obra de Baronies de Pinós i Mataplana, investigació als seus arxius publicada al

1989 en tres volums ens parls dels senyors de Ça Vall o ça vila, Vila corba i el Santa Eulàlia, totes tres cavalleries de Brocà de les que hem pogut identificar-ne les seves cases. Pensem i segons la documentació que la casa de Cal Companyó correspondria amb la primitiva "casa de la vall" o de "ça vall", mentre que les properes de Vilella serien el mas comes de Vila corba i la darrera de Vilalta correspondria amb la casa dels Brocà. Sobre la primera i a la que en faria al·lusió Cal Companyó està documentat per primera vegada el 1159 quant un tal Berenguer de Vila corba dona al monestir de Lillet, una peça de vinya situada a la vall de Lillet al terme de Vila corba i prop dels masos de Planelles, Noguera, Comellas i Prat de Sarga. Posteriorment un membre de la mateixa família (Guillem) es casà per segona vegada amb una tal Sibil·la de Vall que posseïen part del delme "blat vi i carnalatge i altres coses delmables de Broca quan tenien Batlle" Sibil·la era hereva de la casa de la vall o de "Ça vall". El fill de Sibil·la (Guillem de Vila corba) era conegut com Tomas de ça vila, o de ça vall". Les famílies dels Ça Vall i Vila corba es van barrejant de manera que Serra Vilaró no dona a entendre si és una única casa que rep diversos noms o en són dues. Nosaltres apuntem a dues cases diferents atès que en uns documents de 1352 i 1374 apareix una tal "Berengarius de Valle dominus de Vilacorba et domus de Valle". El segon correspondria a "Alamanda de Vallespirans domina domorum de Valle et de Vila Corba" per tant queda clar que en són dues cases diferents. Les dues cases van apareixent esmentades al llarg de la baixa edat mitjana. Així al 1438 s'esmenta un tal Joan Covilla senyor de les cavalleries de Çavall i de Vila corba i més endavant una altre cavalleria pertanyent als dominis dels Mataplana a la que també es van emparentar i que se la coneixia com a Vilaseca. A partir del 1701 el feu de vila corba passaven a formar part del marquès de Marimon. És en el moment de 1757 quant ja apareix la toponímia de Cal Companyó a la que se la coneixerà sempre més per aquest nom.

Bibliografia

BOLÓS MASCLANS, J; PAGÈS, M (1996). El monestir de Sant Llorenç prop Bagà. Artestudi. Barcelona p-70-87. SERRA i VILARÓ, J (1987). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. Vol I p.485-491. DDAA (2003). L'art del Gòtic a Catalunya. Vol III. Dels Palaus a les Masies. Barcelona. Enciclopèdia Catalana

